ఆశ్రయం

రాయలసీమ ఎక్స్‌ప్రెస్ హైద్రాబాదు శివార్లను అందుకునేటప్పటికి బాగా తెల్లవారిపోయింది.

రాత్రివేళ నడిచే బండి కావడంవల్ల, అందులో ప్రయాణం పర్వత సొరంగంలో దూరి వెళ్ళినట్టే వుంటుంది.

మసక చీకట్లు విచ్చిపోయినప్పటినుంచీ నాకు గుర్తు.

దిక్కుల అంచులదాకా పరచుకున్నట్టున్న నల్లరేగటి పొలాలు. వృక్ష సంతతి చాలా సకృత్తు. కొన్ని కొన్ని చోట్ల దాదాపు 'నిల్' అనే చెప్పొచ్చు. విస్తీర్ణంలో ఎకరాకు తగ్గని పెద్ద పెద్ద కయ్యలు. ఎత్తయిన గట్లు, ఉండీ వుడిగీ వరి, జొన్న, హైబ్రీడ్ పశుగ్రాసం, కొర్ర, అరికలాంటి పైర్లతో ఒకటో అరో పచ్చని చెట్లు. ఇవన్నీ మనుషులు నివసిస్తున్నారనుకోడానికి దాఖలాలే! కానీ ఎక్కడ నక్కి కూర్చున్నాయో మరి, ఆ మనుషులు నివసించే పల్లెలుగానీ, పేటలుగానీ కనుచూపు మేరలో కానరావడంలేదు. జలప్రళయం తరువాత మానవజాతి అభివృద్ధి కావడంకోసం మిగిలిన నమూనాలకు మల్లే ఏ రెండు మూడు మైళ్ళకో ఒక చోట కాడి భుజాన మోసుకుంటూ ఎద్దుల్ని పొలానికి తోలుకెళ్లే ముసలి రైతు. ఎరువుతట్ట తలకెత్తుకుని గెనుమవెంట సాగివెళ్ళే ఆడమనిషి. మడుగునుంచీ బర్రెగొడ్డును ఈవలికి లాగుతున్న కుర్రవాడు – యిలా మనుషులు అరుదుగా కనిపించి, అంతలో మటుమాయమవుతున్నారు. పగ్గాలు లేకుండా ఎండలు కాసినప్పుడు, ఉన్నట్టుండి జడివానలు ముంచుకొచ్చినప్పుడు వీళ్ళెక్కడ తలదాచుకుంటారు? బరాబయలు ప్రకృతి నడుమ మానవుడెంత నిస్సహాయుడో?

జనాలు, జనావాసాలూ కనిపించని కొరత రైలుబండి నగరం పొలిమేరల్లోకి చొచ్చుకు పోయేటప్పటికి యిబ్బడి ముబ్బడిగా తీరిపోయింది. పుడమి కడుపును చీల్చుకుంటూ ఆకసంవైపు లేచినట్టు రకరకాల కట్టడాలు. ఒంటరిగా చిన్న కోటల్లాంటివి కొన్ని. ఖార్కానాలు నడపడంకోసం ఉద్దేశించినవి కొన్ని, శిథిలావస్థలో కొన్ని. సరికొత్తవి కొన్ని. సజీవులూ నిర్జీవులూ కలిసి సహజీవనం చేస్తున్నట్టుగా ఆ కట్టడాలకు మధ్య సమాధులూ, ఘోరీలూ కొన్ని, సిటీ యిలా ప్రారంభమై పోయింది. చీరకైనా పంచెకైనా సొంపు చేకూర్చేవి వాటి అంచులే. నగరం శివార్లలోని మురికివాడలందుకు విరుద్ధం. చెత్తా చెదారంతోనూ, పెంటకుప్పలతోనూ, మురికి కాలవలతోనూ నిండి అవి వైతరణీ నదీతీరంలో యాతనా జీవుల కోసం వేసిపెట్టిన గుడారాల్లా వుంటాయి. అలాంటి మురికివాడల వీధులవెంట ఎందరో వ్యక్తులు చీమలబారుల్లా కదులుతూ కొందరు, కూరగాయల అంగళ్ళ ముందర ఈగల్లా ముసిరి కొందరు, టీ కొట్లలో గొంతు తడుపుకుంటూ కొందరు, నీటి పంపుల దగ్గర ఖాళీ బిందెల పోరాటం సల్పుతూ కొందరు తమ నిత్యకృత్యాల రొటీనుకు ఉపక్రమిస్తున్నారు. ఏమైనా నగరవాసుల్లో ఒక సుగుణమున్నట్టు నాకు తోచింది. పాపం తమ గొడవేదో తమది. నగరాభిముఖంగా

పరతెంచి వచ్చే క్రిక్కిరిసిన రైళ్ళనుగానీ, బస్సులనుగానీ వాళ్లు పట్టించుకోరు. చూచినా చూడనట్లే వుంటారు. తెప్పలుగా నిండిన చెరువులోకి కొన్ని కప్పలు కొత్తగా వచ్చి చేరినట్టుగా వేలకొలది మంది ఆగంతకులు పట్నంలో దిగబోతున్నారనీ ఊహ గూడా వాళ్ళకు కలిగేటట్టు లేదు. ఇదంతా వాళ్లకు బాగా అలవాటైపోయినట్టుంది.

గమ్యస్థానం చేరువకు వచ్చినకొద్దీ నేను కూర్చున్న రెండో తరగతి రిజర్వుడు కంపార్టుమెంటులో సంచలనం పుంజుకుంటూ వచ్చింది. 'ఎల్లలోకములొక్కయిల్లై' అని ఒక మహానుభావుడు అన్నాడు కానీండి. అదివట్టి ఆదర్శం మాత్రమే! వ్యవహారసరళికి అడ్డుగోడలు తప్పనిసరి! అడ్డుగోడలు లేకపోతే కంపార్టుమెంటులో యిన్ని అరలుండేవి కాదు. ఇన్ని బెర్తులు ఏర్పాటు చేయడానికి వీలుండేదీ కాదు. అరలో నాతోబాటుగా వచ్చిన ప్రయాణీకుళ్ళు పెట్టెలూ బట్టలూ సర్దుకుంటూ వీడ్కోలు మాటలు పలుక్కుంటున్నారు. అందులో ఒక బొద్దుమీసాల ఆసామి కోడూరులో రైలెక్కాడు. కుమార్తె హైదరాబాద్‌లో వుందట. అల్లుడు ఒక ప్రయివేటు ఫర్మ్‌లో సేల్సు రెప్రజెంటేటివు. పంజగుట్ట పోలీసుస్టేషనుకు అరమైలు దూరంలో జర్నలిస్టుల కాలనీ దాపున ఒక యింట్లో అతడి నివాసం. వెళ్లడానికి ఆటోవుంది. సత్కారాలు నెరపడానికి కూతురుంది. గౌరవించడానికి అల్లుడున్నాడు. నాకేంకొదవ అన్న ధీమా ఆయన ముఖంలో చిందులాడుతూ వుంది. ఇంకొకాయన పొద్దుటూరులో పెద్ద బట్టల వ్యాపారి. హైద్రాబాదుకు రాకపోకలు సల్పడమంటే ఆయనకు కొట్టిన పిండిలా వుంది. వాడుకగా సుల్తాన్‌బజారులోని హోల్‌సేల్ మండీల్లో బట్టలు కొంటూ వుంటాడట. సదరు బట్టలషాపుల షావుకార్లు ఆయనకు బస ఏర్పాటుచేసి భోజన సదుపాయాలు కల్పించి తిరుగు ప్రయాణానికి టిక్కెట్టుగూడా రిజర్వు చేయించి, టాక్సీలో తీసుకొచ్చి స్టేషనులో దిగబెడతారట! బట్టతల ప్రయాణీకుడొకాయన చెదరని గంభీర ముద్రదాల్చి, లోకం సంగతి తనకేమీ పట్టనట్టు ప్రయాణం పొడుగునా వీలయినంత ముభావంగా కూర్చున్నాడు. ఒకానొక యూనివర్సిటీలో సోషియాలజీ రీడరుగా వుంటూ ఆయన 'ఉస్మానియా'లో ఒక 'వైవా' నిర్వహించడం కోసం వెళ్తున్నాడట! ఆయనకేమబ్బా అదృష్టవంతుడు! మకాం పెట్టడానికి యూనివర్సిటీ గెస్ట్‌హవుసు. అడుగులకు మడుగులొత్తడానికి రీసెర్చిస్కాలరు!

ఎటొచ్చీ హైద్రాబాదు నగరంలో ఆశ్రయాన్ని గురించి నాకున్నన్ని అనుభవాలు వాళ్ళకెవరికీ వున్నట్టులేవు. రాష్ట్రానికి దక్షిణపు సరిహద్దు జిల్లాలో ఒక మారుమూల గ్రామానికి చెందిన వాడినైన నాకు ఏడాదికి కనీసం ఒకసారైనా ముఖ్యనగరంతో పని తగులుతూ వుంటుంది. సిటీలో అనువైన ఆశ్రయాన్ని సంపాదించడంకోసం నేను మొదట మొదట వివిధ ప్రయోగాలు చేసి చూశాను. చిక్కడపల్లిలో మాకు దగ్గరి బంధువులున్నారు. కొన్ని పర్యాయాలు అతిథిగా వాళ్ళ యింట్లో దిగాను. పులిమీదనేగదండి పుట్ర! ఒక పెళ్ళి వ్యవహారం మూలంగా వాళ్ళకూ మాకూ కొంచెం బెడిసింది. రాకపోకలు బందయిపోయాయి. అంతటితో చిక్కడపల్లి మాట కట్టిపెట్టేశాను. మలక్‌పేట కాలనీలో యింకొక కుటుంబం వుంది. బంధుత్వంకన్నా ఆ కుటుంబానికి చెందిన అన్నదమ్ములిద్దరితోనూ నాకు స్నేహమే హెచ్చు. ఉద్యోగరీత్యా వాళ్ళు దక్షిణాదినుంచీ హైద్రాబాదుకు వచ్చి స్థిరపడి చాలా కాలమైంది. అరమరికలు లేకుండా నాకాతిథ్యం

యివ్వాలన్న సంకల్పం స్నేహితులకున్నప్పటికీ, ఆ యింటి గృహిణులకు మాత్రం ఎంత కాలమైనా నేను పరాయివాణ్ణిగానే కనిపిస్తూ వచ్చాను. ఒకసారి గౌలిగూడా బస్‌స్టేషనులో దిగి, రిక్షా చేసుకుని కాలనీకి వెళ్తే వాళ్ళు "మగవాళ్ళింట్లో లేరండీ! కావలిస్తే లగేజీ యింట్లో పెట్టి వెళ్ళండి" అన్నారు. నాకు లభించని మర్యాద నా లగేజీకి దక్కడం నాకిష్టంలేదు. అందువల్ల వెనుదిరిగి చూడకుండా తిరుగుదారి పట్టాను. హైస్కూలుదాకా సహాధ్యాయి అయిన ఒక మిత్రుడు నారాయణగూడాలో కాపురముంటున్నాడు. ఒక కంచాన దిని ఒక మంచాన పడుకున్నవాళ్లమే! కానీ ఒక గొప్పయింటి ఆడపడుచు భారీకట్నంతో అర్ధాంగి కావడంవల్ల అతడి స్టేటస్సు పూర్తిగా మారిపోయింది. చిన్న కోర్టులంటే ముఖంమొత్తి కొడితే ఏనుగు కుంభస్థలాన్నే కొట్టాలన్న పూనికతో హైదరాబాదు వచ్చి హైకోర్టులో ప్రాక్టీసు చేస్తున్నాడు. ఒకసారి పనిగట్టుకుని అతణ్ణి వెదుక్కుంటూ వెళ్తే, క్లయింట్లతో మాట్లాడుతూ నన్నొక గంటసేపు వెయిటింగు రూములో కూచోబెట్టి, ఆ తర్వాత క్లుప్తంగా ఒక కాఫీ యిప్పించి "దగ్గర్లోనే ఒక హోటలుంది. రూము దొరకడం కష్టం. అయినా ప్రొప్రయిటరు నాకు తెలిసినవాడు. నేను ఫోను చేస్తే దొరక్కపోదు" అన్నాడు. అద్దె గురించి అడిగాను. "ఎంతో వుండదు. రోజుకు యాభై రూపాయలే" నన్నాడు. ఆపైన నారాయణగూడా వైపు తిరిగి చూచివుంటే ఒట్టు! ఇంకొక మిత్రుడు సంతోష్‌నగర్ నివాసి. నాలాగే కొంచెం కథలూ, కాకరకాయలూ రాసే పిచ్చి కద్దు! మంచి ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. అతడివెంట ఒకటి రెండుసార్లు సంతోష్‌నగర్ కాలనీ దర్శించాను. వెళ్ళిన తర్వాత సంతోషం లభించేమాట నిజమేగానీ, అక్కడికి వెళ్ళడం మాత్రం ప్రయాసతో గూడినపని. బస్సులకోసం పడిగాపులు పడాలి. మూడు బస్సులు మారి ఏడెనిమిది మైళ్ళ దూరం వెళ్ళాలి. మళ్ళీ ఉదయం తొమ్మిదింటికి నేను నా సమావేశానికి హాజరు కావాలంటే ఆ వేళప్పుడు బస్సులుండవు. ఆటోవాడు తానంతదూరం రానంటాడు. ఈ బాదరబందీ అంతా ఎందుకని సంతోష్‌నగర్‌నుగూడా నా జాబితాలోనుంచీ తీసేశాను. ఏ విధంగా చూచినా హైదరాబాదులో నాకింక హోటలు గదే శరణ్య మనిపించింది. పల్లెల్లో ఒక కుటుంబానికి నెలకంతా కలిపి యిచ్చేటంత బాడుగ నగరంలో ఒక మనిషి ఒక రోజుకే యివ్వవలసి వస్తున్న దన్నదే నా బాధ. ఒక వస్తువుయొక్క లేదా ఒక సదుపాయం యొక్క విలువ దేశాన్నిబట్టి కాలాన్నిబట్టి మారుతుందని మార్క్సులాంటి మహనీయుడెవరైనా చెప్పాడోలేదో నాకు తెలియదు. ఆ మాటకేంగానీ, రిక్షావాడు నన్ను మూసీ నది ఒడ్డునవున్న ఒక లాడ్జికి తీసుకెళ్లాడు. పాతిక రూపాయలకొక గది దొరికింది. దానికి కిటికీలుగానీ, వెంటిలేటర్లుగాని లేవు. రెక్క తలుపులు మూసి గడియపెడితే పర్‌ఫెక్టు ఇనప్పెట్టె. సబ్‌మెరీన్‌లో ప్రయాణం చేస్తే అలాంటి అనుభూతి కలుగుతుందేమో! ఆ త్రిశంకుడి స్వర్గంకంటె లగేజిని క్లోక్‌రూంలో పడేసి, స్టేషనులో ఒక బెంచీపైన పడుకోవడం దేవేంద్రభోగంలా ఉంటుందనిపించింది. మరునాటి ఉదయం మంచి లాడ్జికోసం అన్వేషిస్తూ వీధులవెంట చెడ తిరిగేశాను. వసతిబాగుంటే అందుకు తగ్గ ఆర్థికస్తోమత మనకుండదు. ఆర్థికంగా అందుబాటులో వుంటే అక్కడ వసతులు తృప్తికరంగా వుండవు. కొన్ని గంటలపాటు నీటి ఆవిరితో నిండిన నీరెండలో తిరిగేటప్పటికి కాగే నీటిలో పడవేసిన చిలగడ దుంపలా శరీరం

వుడికిపోయింది. వేసుకున్న దుస్తులు చెమటతో తడిసిపోయాయి. ఏం చేయాలో తోచక నిస్సహాయంగా ఒకచోట పేవ్‌మెంటుపైన నిల్చున్నాను. అట్టి పరిస్థితిలో వరదలో కొట్టుకుపోతున్న వాడి చేతికి తెడ్డుకొయ్య దొరికినట్టుగా, కారు చీకటిలో కాంతిపుంజం ఒకటి కనిపించినట్లుగా, రెండు స్నేహహస్తాలు అమాంతంగా నన్ను కౌగలించుకుని ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసి పారేశాయి.

"ఏమండీ రాజశేఖరంగారూ! బాగున్నారా? అబ్బ, ఎంతకాలానికి కనిపించారండీ! ఎప్పుడొచ్చారు హైదరాబాదు? హైద్రాబాదుకొస్తే నేనొక్కణ్ణి వున్నానని మీరు మరిచేపోయారా?"

పరామర్శలన్నీ ముగిసేలోగా అప్పటి నా పరిస్థితినంతా అతడు క్షుణ్ణంగా ఆకళించుకోగలిగాడు. "ఏమిటండీ మీరు మరీనూ! ఒకటి రెండు రోజులు సిటీలో స్టే చేయడంకోసం యింతగా యిబ్బంది పడిపోతారా? వదిలేయండి. మీకా బెంగేవద్దు. హోటలు రసీదు, తాళంచెవి నా చేతికిచ్చి మీరు చక్కా మీ పనిపైన వెళ్లండి. మీ లగేజిని సురక్షితంగా మా యిల్లు చేర్చే పూచీనాది. పని పూర్తయ్యాక మీరు నేరుగా మా యింటికొచ్చేయండి. మీకోసం మా యింటి తలుపులెప్పుడూ తెరిచే వుంటాయండీ" అన్నాడు.

అతడు నాకామాట యిచ్చి పదేళ్ళయింది. అప్పటినుంచీ సిటీకెప్పుడు వచ్చినా నా చిరునామాలో మార్పులేదు. కేరాఫ్ చీమకుర్తి భవానీ శంకరం. మాక్స్ ముల్లర్ రోడ్డు, రాంకోటి.

హైదరాబాదు నగరంలో నేనుగూడా నిరాశ్రయుడినేమీ కాదండోయ్!' అని బిగ్గరగా అరిచి చెప్పాలనిపించింది. కానీ కంపార్టుమెంటు అప్పటికే ఖాళీ అయిపోయింది. తోడి ప్రయాణీకులందరూ ఒకరినొకరు తోసుకుంటూ గేటువైపు వెళ్ళిపోతున్నారు.

రిక్షాబండి నాంపల్లి స్టేషనునుంచీ బయల్దేరి రాంకోటీవైపు వెళ్తుండగా నాలో ఏదో అలజడి రొద పెట్టసాగింది. ఒక మిత్రుడి మంచితనాన్ని ఎక్స్‌ప్లాయిట్ చేస్తూ నేను నా పబ్బాన్ని గడుపుకుంటున్నానేమో! అసలే భవానీ శంకరంది చాలా చిన్నయిల్లు, స్టేట్‌మెంట్ తప్పయినందుకు మన్నించాలి. స్వంతయిల్లు కాదు. అది భవానీ శంకరం నివసిస్తున్న అద్దె యిల్లు. ముందువైపు నుంచీ చూస్తే అది గారమిద్దెలా వుంటుంది. నడవదాటి వెళ్తే కొంచెం ఖాళీజాగా. దానిచుట్టూ పెంకుటిళ్లు కనిపిస్తాయి. పావురాల గూళ్ళలాంటి ఆ లోగిట్లో ఎంత లేదన్నా నాలుగైదు కాపురాలు కొనసాగుతూ వుండొచ్చునని నా అనుమానం. ముందువైపు గారమిద్దెలో కొంత భాగం. వెనుకవైపు పెంకుటింట్లో ఒక గది ఇంతమాత్రమే భవానీ శంకరానికున్న గృహవసతి.

నడవలోనుంచీ తట్టిన వెంటనే తలుపు తెరుచుకుంటుంది. భవానీ శంకరం సాధారణంగా పాత కొయ్య కుర్చీలో కూర్చుని, టేబిలు కానించి నడుములదాకా జరిపి పెట్టుకున్న అట్టపైన డ్రాయింగు పేపరు పరచుకుని గాజు బుడ్డీలోని రకరకాల కుంచెలుపయోగిస్తూ ఏదో ఒక చిత్రరచనలో నిమగ్నుడై వుంటాడు. చిత్రకారుడుగా అతనికి పేరుంది. కానీ 'పేరు' తిండి పెడుతుందా? అందుకోసం అతడొక ప్రభుత్వ కార్యాలయంలో యు.డి.సి.గా పనిచేస్తున్నాడు. కానీ అతడి ఆరోప్రాణం చిత్రకళ. అతడి

దౌర్బల్యం ఎవరే ఆబ్లిగేషన్‌తో వెళ్ళినా 'కాదు' అనకపోవడం. భవానీశంకరం పుస్తకాలకు ముఖ చిత్రాలు రూపొందిస్తాడు. బ్లాకులు చేయించుకోడానికి వీలుగా స్వంత దస్తూరీతో ప్రకటనపత్రాలు, ఆహ్వానపత్రికలు మొదలైన వాటిని తయారు చేస్తాడు. డిజైన్లు వేసి రకరకాల వాల్‌పోస్టర్లకు నమూనాలు సిద్ధం చేస్తాడు. చిన్న ఫోటోలను పెద్ద చిత్రాలుగా ఎన్‌లార్జ్ చేస్తాడు. కుంచెతో అతడు చేయగల ఇంద్రజాలాలు చాలా వున్నాయి. అయితే చేసినపనికి ఎవరైనా ఏదైనా యిస్తే పుచ్చుకోడం తప్పితే నిక్కచ్చిగా అడిగి పుచ్చుకునే కూసువిద్య మాత్రం అతడికి ఒంట బట్టలేదు. ఫలితమేమిటంటారేమో. ఇదిగో, హైద్రాబాదుకు వచ్చి చేరి పాతికేళ్ళయినా యింకా అద్దె యింట్లోనే వుండడం!

భవానీశంకరం పుట్టిందీ, పెరిగిందీ కోనసీమ. పెళ్లాడింది విజయనగరం. చిన్న పిల్లలకు పుస్తకాలు వ్రాయించడంకోసం ఒక జాతీయ సంస్థ మదరాసులో నిర్వహించిన వర్క్ షాపులో నేను రచయితగానూ, భవానీ శంకరం చిత్రకారుడుగానూ పాల్గొన్నాము. ఆపాటి పరిచయాన్ని సులభంగా మరిచిపోయి వుండొచ్చు. మనుషులతో అనుబంధాలు పెంచుకోడమంటే, కొందరి కదొక బెడదగా వుంటుంది. మరి కొందరు స్నేహాన్ని గొప్ప సంపదనుకుంటారు. భవానీశంకరంది రెండో కేటగిరీ, రాష్ట్రవిస్తృతంగా, యింకా మాట్లాడితే ప్రవాసాంధ్రుల్లోగూడా అతడికెందరో స్నేహితులున్నారు. ఏ పనిపైన హైదరాబాదు వచ్చినా, వాళ్ళు భవానీ శంకరాన్ని కలుసుకోకుండా వెళ్ళరు. తనను వెదుక్కుంటూ వెళ్ళిన స్నేహితుడికి ఒక పూట భోజనం పెట్టి సత్కరించడం అతడు విధిగా పాటించే అతిథి మర్యాద. అర్ధాంగి సుమిత్రగూడా అతనికి తగిన ఇల్లాలే! అతిథిని చూచినప్పుడు ఆమె ముఖంలో తరళించే ఆనందాన్ని గమనించి నేనెన్నోసార్లు ఆశ్చర్యపడ్డాను. కొన్ని కొన్ని ప్రత్యేక సందర్భాల్లో ఆ యింట్లో అతిథుల సందడి మరింత ఉధృతం కావడం కద్దు. మృష్టాన్నం పెట్టడంతో సరిపెట్టుకోకుండా వచ్చినవాళ్లకా దంపతులు పడకలు ఏర్పాటు చేయడముందే, అది చూచి తీరవలసిన దృశ్యం. హాలును రెండు భాగాలుగా విభజించి ప్లైవుడ్ స్టాండునుగూడా తీసేసి. ఆసుపత్రిలో పేషంట్లకు వేసినట్టుగా హాల్లో మంచాలు వేస్తారు. దిండు గలీబులు మారుస్తారు. పెట్టె అట్టడుగునుంచీ చలువ దుప్పట్లు తీసి పడకలపైన పరుస్తారు. ఇలా అతిథుల అవసరాలన్నీ గమనించిన తర్వాత ఆ యింటి గృహిణి సిరిచాప పరచుకుని తన యిద్దరు పిల్లలతోబాటు వంటింట్లో నిద్రపోతుంది. చుట్టూరా పుస్తకాల బీరువాలున్న పెంకుటింటి గదిలో ఈజీచేర్ వేసుకుని, భవానీశంకరం అందులోనే నిద్రపోతాడు.

లోకంలో అన్నింటికన్నా తేలికైనపని సలహాలివ్వడం! ఒకసారి నేనాపని అత్యంత సమర్థవంతంగా నిర్వహించాను. "చూడండి భవానీ శంకరంగారూ! గెస్టుల రూపంలో ఎందరో గోస్టులు మిమ్మల్ని వేధిస్తూ వుండడం నేను కళ్లారా చూస్తున్న విషయం. అందులో నేనూ ఒకణ్ణని సవినయంగా ఒప్పుకుంటున్నాను. మీరు మీకోసం గాకపోయినా, మాకోసమైనా హైదరాబాదులో మరిన్ని గదులుండేటట్టు ఒక స్వంత ఇల్లు కట్టుకోగూడదా?"

నా అభ్యర్థనకు భవానీ శంకరం మాటలతో బదులు చెప్పలేదు. ఓ పొడుగాటి స్కేలును చేతికి తీసుకుని గోడవైపు చూపించాడు. అతడు నిర్దేశించిన చోట గోడకొక బొమ్మ వ్రేలాడుతూ వుంది. ప్రత్యేకమైన కాగితంపైన నీటి రంగులతో వేసిన చిత్రం అది.

మరీ అంత ఎత్తుగా లేని ప్రహరీ గోడలమధ్య, ఉన్న జాగాలో మూడింట ఒక భాగాన్ని మాత్రమే ఆక్రమిస్తున్న చిన్నమేడ. దానికి రెండువైపుల మాత్రం మంగుళూరు పెంకులతో వంచిన వసారా. మేడ ముంగిట వసారా పొడుగునా పూలపందిరి. ఎడమవైపునుంచి మేడపైకి మెట్లు. డాబాపైన ఈవలా ఆవలా విశాలమైన గవాక్షాలతో రెండు పెద్ద గదులు. ఆ గదుల నడుమ పూరికప్పుతో ముచ్చటైన కొట్టం. మెట్లపైన నిల్చుని చూస్తే ఎదురుగా వెదురు దబ్బలతో నిర్మించిన లతా కుటీరం. ప్రహరీని అంటిపెట్టుకుని చుట్టూ కొబ్బరిచెట్లు, ఇంకా పూలమొక్కలు, పచ్చిక జొంపాలు – ప్చ్..., ఎందుకులెండి ఈ పొడి మాటల వర్ణన! పరమరమణీయమైన వర్ణసమ్మేళనం చూచి తీరవలసిందేగానీ, మాటల్లోకి అనువదించడం సాధ్యమా? అందులోనూ నిండు పున్నమినాటి నిశిరాత్రివేళ కురిసే వెన్నెల. చిక్కగా ప్రసరించే నీడలు. విరిసినవ్వే పువ్వులు. 'ప్రశాంతి' అనేది ఒక దైవమైతే, ఆ దైవం కొలువు దీర్చడానికి మోజుపడేచోటు బహుశా అలాంటిదే అయివుంటుంది. ఇక్కడొకమాట చెప్పాలి. నేనా చిత్రాన్ని చూడడానికదే మొదటిసారి గాదు. అయితే భవానీ శంకరం వేసిన వెయ్యి చిత్రాల్లో అదొకటి అని మాత్రమే అనుకున్నాను. తన ఊహలో అతడు నిర్మించుకున్న ఆదర్శగృహమని అప్పుడే తెలిసింది.

"అయితే ఈ మాత్రం ఇల్లు కట్టుకోవాలంటే నేను ముందుగా ఓ పని చేయాలండి రాజశేఖరంగారూ!" అన్నాడు భవానీశంకరం, ఏమిటో అన్నట్టుగా అతడివైపు చూశాను. ఏంలేదు. ఎదుగూ బొదుగూలేని ఉద్యోగాన్ని మానెయ్యాలి. కనీసం లాంగ్ లీవ్ అయినా పెట్టాలి. వ్యాపార చిత్రరంగంలోకి దిగి, పూర్తిగా టైమంతా దానికే డివోట్ చేయాలి. నాలుగు రూకలు మిగిలించాలి."

"కానీ కళను వ్యాపారంగా మార్చడం మీచేత గాదే!" వాపోయినట్టుగా నేను అన్నాను. "అందుకు వేరే వున్నాడులెండి! కె.వి.మూర్తి అని నా చిన్ననాటి స్నేహితుడు. చిత్రకారుడేం గాదు. కానీ ఈ లైనులో అఖండుడు. కొంతకాలం బొంబాయిలోనూ, ఢిల్లీలోనూ వుండి వచ్చాడు. కిటుకులన్నీ అతడి చిటికెన వ్రేల్లో వుంటాయనుకోండి! ఇప్పటికొక ఆరుమాసాలనుంచీ ఈ ప్లాను అమల్లో పెట్టడంకోసం నాతో సతపోరుతున్నాడు. ఆర్డర్లు తీసుకరావడం, బిల్లులు తయారుచేయడం, డబ్బును వసూలు చేయడం అతడిపని. బొమ్మలు వేసిపెట్టడం నాపని. అంటే ఏమిటి? ఆర్ట్ నాదైతే వ్యాపారం అతనిదన్నమాట!"

ఆర్జనకోసం భవానీశంకరం తన దారిని మళ్లించి నాలుగేళ్లయింది. గారమిద్దెలో యిటుచివర, రోడ్డువైపు తెరచుకునే కొట్టులాంటి గదిలో అతనానాడు చెప్పిన తతంగమంతా ప్రారంభమైపోయింది. కె.వి.మూర్తి అన్న వ్యక్తినిగూడా నేను నాలుగైదుసార్లు చూచాను. అతడు కుర్చీలో వుంటాడుగానీ, వున్నట్టే వుండదు. మాట్లాడతాడుగానీ, మాట్లాడినట్టే వుండదు. ఇక్కడుండాలికదా అని తిరిగి చూస్తే ఎప్పుడో మటుమాయమై వుంటాడు. అతడి జాడ – అద్దంలోకి వచ్చి వెళ్లిపోయే నీడ. వెళ్తే ఎక్కడికి వెళ్తాడో, వస్తే ఎప్పుడొస్తాడో తెలియదు. వ్యాపారరంగంలో కార్యశూరుడైన వాడి తరహా బహుశా అలాగే వుండాలేమో! మరైతే కళాకారుడి స్థితి ఎక్కడికొచ్చి ఆగిందంటారు? భవానీశంకరం ఉదయం ఆరుగంటలకల్లా టీ త్రాగి వెళ్లి కుర్చీలో కూచుంటాడు. గంట పదై భోజనం చేసిన తర్వాత వెళ్లి కూచుంటే బాగా చీకటిపడేదాకా పని చేస్తాడు. రాత్రి భోజనానంతరమున్నూ

అంతే! స్కేలుతో గీతలు గియ్యడం, ఫొటోలతికించడం, బొమ్మలు వెయ్యడం, అక్షరాలు దిద్ది తీర్చడం, పెన్సిళ్లు జివురుకోడం, కుంచెలు సరిచేసుకోడం – అలిసిపోయినప్పుడల్లా టీలు త్రాగడం – ఇదీ వరస! కరుణామయురాలు – నిద్రాదేవత వచ్చి కనురెప్పలపైన కూచోవాలి. ఆ కాయం మెల్లగా లేచివచ్చి మంచంపైన సోలిపోవాలి.

గడచిన పర్యాయం – అంటే ఏడాది క్రితం హైదరాబాదు వచ్చినప్పుడు తలకుమించిన బరువుతో కొండెక్కి దిగినవాడిలా భవానీశంకరం డస్సిపోయి కనిపించాడు. కళ్లద్దాలు తీసి టేబిలుపైన పెట్టి "డాక్టరుగారితో నాకు పేచీ వచ్చిందండీ!" అన్నాడు. "ఏమిటి" అన్నట్టుగా అతడివైపు చూచాను. "ఏంలేదు. ఒళ్లంతా సలుపులు. కళ్లు మందుతున్నాయి. చూపు మందగించింది. మాత్రలు వేసుకుంటేగానీ నిద్రరావడంలేదు. డాక్టరుగారు కొద్ది నెలలపాటు పని మానేసి రెస్టు తీసుకోమంటున్నారు" అన్నాడు.

రిక్షాకు బ్రేకు పడడంతో ఉలిక్కిపడి బాహ్య ప్రపంచంలోకి వచ్చేశాను. "రాంకోటి చౌరస్తా యిదేనయ్యా! దిగతారా" అంటున్నాడు రిక్షావాడు.

"కాదులేవయ్యా! ఇదిగో, ఈ రోడ్డంట వెళ్లు. ఇంకొక ఫర్లాంగు దూరమే' నన్నాను.

రిక్షా ఇంటిముందర ఆగింది.

రిక్షా దిగడంతోటే గమనించాను. రోడ్డువైపు తెరచుకునే కొట్టు మూతబడి వుంది. రిక్షావాడికి డబ్బులు ముట్టజెప్పి గబగబా నడవలోకి వెళ్లి తలుపు తట్టాను. తలుపు తీసిన వ్యక్తి అపరిచితుడు. "ఏమండీ ఎవరు కావాలి?" – గద్దించినట్లుగా అడిగాడు.

"భవానీ శంకరం గారని..." అంటూ సగంలో ఆపేశాను. "ఆయన కోసం వచ్చేవాళ్లకు బదులు చెప్పలేక మా ప్రాణాలుడిగిపోతున్నాయండీ బాబూ! ఆయన ఇల్లు ఖాళీ చేశాడు. మేమిక్కడచేరి ఆరు నెలలయింది" అంటూ అతడు దభేలుమని తలుపు మూసి గడియపెట్టుకున్నాడు.

గుడ్డిలో మెల్లగా అప్పుడు నా దగ్గర పెద్ద లగేజీ ఏమీలేదు. సంచి భుజానికి తగిలించుకుని రోడ్డున పడ్డాను. ఎలాగైనా ఒకరాత్రి వేగిస్తే, రేపటి సాయంకాలం నేను హైద్రాబాదు నుంచి వెళ్లిపోవచ్చు. అదేమంత పెద్ద సమస్యగాదు. కానీ ఆ లోపల భవానీశంకరం ఆచూకీ తెలుసుకోగలిగితే బాగుండును. ఇప్పుడతని ఆరోగ్యం ఎలా వుంది? ఎంతో దీక్షగా అతడు నిర్వహిస్తూ వచ్చిన చిత్రాల ఖార్కానా ఎందుకు మూతబడింది?

ఏ వైపుగా వెళ్తున్నానో, ఎందుకు వెళ్తున్నానో తెలియకుండా నేనొక రోడ్డు వెంట నడుస్తున్నాను. మధ్యలో ఒక హెూటలు కనిపిస్తే అందులోకి వెళ్లి ఉపాహారం తీసుకున్నాను. హెూటలు గదులకన్నా హెూటళ్లే నయం. ఎంతసేపు కూచున్నా అద్దె చెల్లించమని అడగరు. ఆ మాటకొస్తే నగరాల్లో థియేటర్లయితే మరింత మేలు! మూడు రూపాయలు చెల్లిస్తే వాళ్లు మెత్తని సీట్లో, చల్లటి గాలిక్రింద మూడు గంటలసేపు కూచోనిస్తారు. చాలని దానికి సినిమాగూడా చూపిస్తారు. యాదృచ్ఛికంగానైతేనేమి, నాకు మంచి ఉపాయమే స్ఫురించింది. మధ్యాహ్నం భోజనం చేసి మాట్నీకి వెళ్తాను. రాత్రికింక ఎటూ తప్పదు. గనుక లాడ్జిలో రూము తీసుకుంటాను.

కాఫీ సేవిస్తూ కిటికీగుండా వెలుపలికి చూచాను. ఇండ్ల పైకప్పుల మీదినుంచీ కొంతదూరంలో చింతచెట్ల చిటారు కొమ్మలు కనిపించాయి. కుర్చీని కిటికీకి దగ్గరగా జరుపుకున్నాను. సందేహంలేదు. అది గడచిన సంవత్సరం హైద్రాబాదు వచ్చినప్పుడు నన్ను భవానీశంకరం సిటీ బస్సెక్కించి సాగనంపిన చోటు. బస్స్టాపు కెదురుగా రోడ్డు కటువైపున అంతస్తుకు నాలుగు వాటాలు చొప్పున, అయిదంతస్తుల బ్లాకులుగా నిర్మించిన కట్టడాలు యాభై అరవైదాకా కానవస్తాయి. కాలం ఆకాశంలో భాగమని ఐన్స్టెయిన్ కాబోలు అన్నాడంటారు. కాలప్రభావంవల్ల నేలపైన తావులేక మానవుడు ఆకాశంలోకి చొచ్చుకపోతున్నట్టున్నాడు మంచిదే. ఆకాశమైనా కనిపించని అంతర్మధ్యంలో నివసిస్తున్న మానవులపట్ల మనకు సానుభూతిగూడా వుండనివ్వండి. తప్పులేదు. కానీ రోడ్డుకీవల చింతచెట్లక్రింద చింకిపాతలతో, గోనెసంచులతో, డబ్బారేకులతో వేసుకున్న పాకల్లో జీవిస్తున్న మనుషుల మాటేమిటి? మండుటెండలు కాచినా, వడగాడ్పులు వీచినా, జడివానలు గురిసినా, చలిగాలులు విసిరినా వీళ్లకు రక్షణ ఏముంది? దుమ్ములో కూచుంటారు. పేవ్మెంట్లపైన పడుకుంటారు. భవనాలుగా, సౌధాలుగా ప్రాసాదాలుగా, గృహాలుగా, ఇళ్లుగా పేర్కొనబడే వందలకొలది, వేలకొలది, లక్షలకొలది కట్టడాల నడుమ దప్పికతో గొంతు ఎండుకపోతున్నా త్రాగడానికి నీళ్లు లేక సముద్రంవైపు బిక్కరించి చూచే నిర్భాగ్య జీవుల్లా – వీళ్లు జీవిస్తారు.

ఎట్టయెదుట కనిపిస్తున్న ఆ బృహత్ సౌధాలను చూచి బహుశా భవానీ శంకరం బాగా ఉత్తేజం పొందినట్టున్నాడు. బస్స్టాపులో నిల్చున్న పది నిమిషాలలోనూ నాతో చాలా విషయాలు చెప్పేశాడు.

"ఏమిటో అనుకున్నాగానీ రాజశేఖరంగారూ, ఇప్పుడు నేను చేస్తున్న పనిగూడా నాకు అచ్చివచ్చేటట్టు లేదండీ! మునుపు 'జాబ్' చేస్తుంటే నెలనెలా వెయ్యి రూపాయలు చేతికొస్తుండేది. ఉదయం, సాయంకాలం రెండేసి గంటలు పనిచేస్తే నా ఆర్ట్వల్ల నాకు నాలుగైదు వందలదాకా ముట్టేది. ఇప్పుడంతకు మించిన సంపాదనేమీ కళ్ల జూడడంలేదు. దీనివల్ల కొనితెచ్చుకున్నది అనారోగ్యం మాత్రమే. సరే, ఆ సంగతలా వుంచండి. ఇప్పుడు నా పీకలు నొక్కేస్తున్నది గృహ సమస్య. ఇరవైయేళ్ల క్రితం కొత్తగా చేరినప్పుడు నేనిస్తూ వచ్చిన ఇంటద్దె నూటపాతిక. అది నూటయాభై అయింది. రెండు వందలయింది. వేలంపాటలో నేను మూడు వందల దాకా నెగ్గుతూ వచ్చాను. ఇప్పటి కయిదేళ్లనుంచీ మూడు వందలే యిస్తూ వస్తున్నాను. కానీ మా యింటి ఓనరున్నాడే, ఆశాపాతకుడు. సిటీలో అతనికి పదిపన్నెండు ఇళ్లున్నాయి. వాటిపైన పీల్చి పీడించి వసూలు చేసుకునే అద్దె డబ్బులే పెట్టుబడిగా అతడు నాచారంలో నాలుగెకరాలు కొంటాడు. ఎఱ్ఱగడ్డలో ఏడెకరాలు కొంటాడు. ఇంకా మాట్లాడితే బొలారందాకా వెళ్లి అక్కడ తొండలు గుడ్లు పెట్టే బంజరునేల ఏదయినా వుంటే దాన్నీ కొనేస్తాడు. ఈ మహానగరం కబంధుడు హస్తాలు చాచినట్టుగా విస్తరిస్తూ వెళ్తుందన్న రహస్యం అతడికి తెలిసినట్టు మరొకరికి తెలియదు. అదనూ, పదనూకూడా కలిసివచ్చే సమయంకోసం పొంచివుండి అతడు కొన్న నేలపైన గీతలు వేయించి, రాళ్లు నాటిస్తాడు. అంతేనండీ సంగతులు! అతడింక చేయవలసిందల్లా, ఆ బాతులు పెట్టే బంగారు గుడ్లు ఏరుకోవడమే! ఆ మహానుభావుడి

కోపవీక్షణాలు మూడేళ్లుగా నన్ను వెంటాడుతున్నాయి. అయిదు వందలిస్తావా, ఛస్తావా అన్నాడు. నేనివ్వనని మొరాయించాను. అతడు కోర్టుకెక్కాడు. ఇప్పటి కయిదు వాయిదాలు పడ్డాయి. ఎంత మొండికేసినా నేనీ యింటిని ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఖాళీ చెయ్యక తప్పదు. దీన్ని ఖాళీ చేస్తే స్వంత యింటికే వెళ్లాలన్నది నా ప్రయత్నం. అందుకని నేనొక ప్లాను వేశాను. నా భార్య దగ్గర పది సవరన్ల బంగారముంది. దాన్నమ్మేస్తే ఎంత లేదన్నా పన్నెండు వేలొస్తుంది. మా తోడల్లు డొకాయన వున్నాడు. అగ్రికల్చరల్ డిపార్టుమెంటులో పెద్ద ఆఫీసరు. ఆయనకిప్పుడే నేను కొంత డబ్బివ్వాలి. అయినా యింకొక అయిదు వేలయినా ఆయన యిస్తాడు. నాగరాజని ఒక ప్రాణస్నేహితుడున్నాడు లెండి! అతడెప్పుడు కావలిస్తే అప్పుడు పదివేలివ్వడానికి సిద్ధంగా వున్నాడు. ఈ పాతికవేలు పెట్టి నేను సిటీలో ఎక్కడైనా ఒక పాత యిల్లే కొంటాను. బాంకుల్లో నాకు చాలా మంది మిత్రులున్నారు. పాత యింటిని తనఖా క్రింద పెట్టించి, వాళ్లు నాకెలాగైనా యాభైవేలదాకా బ్యాంకు లోను యిప్పిస్తారు.

"కొంచెం కొంచెంగా మార్పులతో, చేర్పులతో నివాసయోగ్యంగా మలుచు కోవాలనుకోండి! అదేమంత కష్టంగాదు..."

భవానీశంకరం వేసుకున్న ప్లానును గురించి నా అభిప్రాయమేమిటో నేను చెప్పలేదు. ఆలోగా బస్సొచ్చేసింది. కానీ యిప్పుడా పాతసంగతులన్నీ మననం చేసుకుంటూ వుంటే చీకటింటిలోకి ఒక కాంతి కిరణం చొచ్చుకుని వచ్చినట్టుగా నాలో ఒక కొత్త ఊహ నలెత్తింది. ఏమో, అలా ఎందుకు జరిగి వుండకూడదు? భవానీశంకరం ఆలోచన ఫలించే వుండొచ్చు. హైద్రాబాద్‌లో తనకంటూ ఒక స్వంత యిల్లు ఏర్పాటు చేసుకునే వుండొచ్చు...

భవానీశంకరం గురించిన తలపులంతటితో కట్టిపెట్టి, నేనారోజు మధ్యాహ్నం మ్యాట్నీకి వెళ్ళిపోయాను. థియేటరులోనుంచీ వెలుపలికి వచ్చి, పబ్లిక్ గార్డెన్స్‌వైపు నడుస్తుండగా పొద్దుపోయింది. రవీంద్రభారతిని సమీపించే సరికి కళాభవన్ మెట్లపైన ఎక్కుతూ, దిగుతూ చాలామంది కనిపించారు. వాకబు చేయగా పై అంతస్తులో చిత్రకళా ప్రదర్శనం ఏర్పాటు చేసినట్టు తెలిసింది. 'చిత్రకళ' అనగానే నాకు భవానీశంకరం జ్ఞప్తికి రావడం సహజం. అతడు ప్రదర్శనలో వుంటాడని కాదుగానీ, కొంత కాలక్షేపమైనా అవుతుంది గదా అని పైకి వెళ్లాను. పొడుగాటి హాల్లో చాలా బొమ్మలు కనిపించాయి. చిత్రపరీక్ష రత్న పరీక్షకన్నా కఠినమని ఒక కళాకోవిదుడు రాసిన మాట ఎక్కడో చదివాను. ఆ కళను గురించి నాకు తెలిసింది చాలా తక్కువ. అయినా యిప్పుడేమయింది? నేనేమీ ఆ బొమ్మలకు వెలగట్టవలసింది లేదు గదా! కంటికి యింపైన వాటిని చూస్తూ ముందుకు సాగిపోతున్నవాణ్ణి, తలపైన పెద్ద మేకొకటి దిగ్గొట్టినట్టుగా ఒకచోట హఠాత్తుగా ఆగిపోయాను. అప్పుడక్కడ నా కంటికెదురుగా కనిపిస్తున్నది వట్టి చిత్రంగాదు. అది మా భవానీశంకరం కన్న రంగులకల! ఊహలో నిర్మించి కాగితంపైకి దింపిన రమణీయ ప్రశాంతి మందిరం. నిర్వాహకులు దానికొక కాగితంముక్కగూడా అతికించారు. ఆ

చిత్రం విలువ నాలుగు వందలా యాభై రూపాయలట! ఆ డబ్బు చెల్లించి ఎవరైనా దాన్ని ప్యాక్ చేయించి చక్కా తమ యింటికి తీసుకెళ్ళిపోవచ్చునట!

"నాకు ఏడుపొచ్చింది. ఎవరైనా దాన్ని కొనుక్కుని వెళ్ళిపోతారని మాత్రమేగాదు; నా దగ్గర అంత డబ్బు లేనందుకు గూడా!

ప్రదర్శనలో నాకాలింక ముందుకు సాగలేదు. గిరుక్కున వెనుదిరిగి క్రిందికి దిగి వచ్చేశాను.

నేలమట్టంనుంచీ రోడ్డు దాకా వేసిన సోపానాలు దిగబోతున్నాను. పైకి రావడం కోసం క్రింది మెట్టుపైన కాలు పెట్టిన భవానీశంకరం నన్ను చూచి, అక్కడే ఆగిపోయాడు.

అతడు పైకి రాలేదు. నేను క్రిందికి దిగాను.

అతడు నాచేయి పట్టుకున్నాడు. అప్పటికదే పలకరింపు.

ఎక్కడకని నేనడగలేదు. అతడు నన్ను పబ్లిక్ గార్డెన్స్‌లోకి తీసుకెళ్ళాడు. దట్టంగా చీకట్లు క్రమ్ముకున్న ఓ చెట్టుక్రింద కూర్చున్నాము.

తేలిగ్గా సంభాషణ జరుపుకోడానికి వీల్లేకుండా గుండెలపైన పెద్ద బరువేదో మోపినట్టుంది.

ఆఖరుకు భవానీశంకరమే పెదవి కదిపాడు.

"అంతా తల్లక్రిందులైపోయిందిలెండి రాజశేఖరంగారూ! చేబట్టిన వ్యాసంగంలో నాకు సమాన భాగస్వామ్యముంటుందనుకున్నాను. మూర్తి అలా అనుకోలేదు. అతడు నన్ను కేవలం ఎంప్లాయీగానే లెక్కకట్టేశాడు. నెలనెలా ఉదారంగా జీతం యిస్తున్నాను గదా అన్నాడు. జీతం యిచ్చినమాట నిజమే! సిటీలో తలమాసిన ఆర్టిస్టులకేం కొదవ? అలాంటి వాళ్లను నలుగుర్ని పట్టుకుని 'కోఠీ' దగ్గర కార్యాలయం తెరిచి యిప్పుడు బ్రహ్మాండంగా బిజినెస్ నడుపుకుంటున్నాడు. నేను మాత్రం మళ్లీ నా పాత ఉద్యోగంలోనే చేరిపోయాను..."

"మరైతే యిప్పుడు మరెక్కడున్నారు?" గొంతుకలో కొట్టుమిట్టాడుతున్న ప్రశ్నను వెలిగ్రక్కేశాను.

"వేరే అద్దె యిల్లు దొరికిందిలెండి! విజయవాడకు వెళ్లే ట్రంకు రోడ్డుపైన వెళ్లాలి. ఉండడం హైదరాబాదులోనే! కానీ ఆ యిల్లు విజయవాడకే దగ్గరేమో! ఏమండీ రాజశేఖరంగారూ! ఇక మీదట మీరు మా యింటికి రాలేరా?"

భవానీశంకరం కళ్లు చెమ్మగిల్లిందీ లేనిదీ ఆ చిమ్మ చీకట్లో నాకు కనిపించలేదు. హైద్రాబాదుకే చెందినప్పటికి విజయవాడకే సమీపమనిపించే అతడి నివాసానికి నేను వెళ్లగలిగానా, లేదా అన్నది ముఖ్యమైన విషయం గాదు. రెక్కలకు దెబ్బ తగిలి, దూరంగా వెళ్లలేని భ్రమరంలా నా మనసు ఎగ్జిబిషన్‌లో చోటు చేసుకున్న భవానీశంకరం చిత్రం చుట్టే తిరుగుతూ వుంది. ఆ చిత్రాన్ని కొనుక్కోగలిగినవాడు అదృష్టవంతుడు. అందులో వున్నట్టుగా నివాసగృహాన్ని నిర్మించుకోగలిగినవాడు యింకా యింకా గొప్ప అదృష్టవంతుడు. అయితే ఇది అదృష్టవంతుల్ని గురించిన కథగాదు.

♦ *ఆంధ్ర వారపత్రిక, వజ్రోత్సవ సంచిక, 1983* ♦